

UDK 334.02:316.4:504.03(497.5 Ugljan)

316.43:504.03(497.5 Ugljan)

Stručni članak

Primljeno: 7. ožujka 1997.

Otok Ugljan i strategija održivog razvitka

Erma Ivoš Nikšić

Filozofski fakultet, Zadar

Sažetak

U ovom radu, polazeći od strategijsko-koncepcijskih načela razvoja hrvatskih otoka koje je usvojilo Ministarstvo pomorstva, prometa i veza Republike Hrvatske, autorica propituje mogućnost operacionalizacije koncepcije »održivog razvitka« na životnu zajednicu otoka Ugljana. Ukazujući na nedostatan stupanj gospodarskog razvitka i razine svijesti kao temeljnih preduvjeta za uspjeh u primjeni racionalne filozofije života i održivog razvitka, autorica naznačuje neke od mogućih sredstava pritiska na razvojne aktore kako bi se uspostavila stručna infrastruktura koja bi koncept održivog razvitka operacionalizirala s takvom osjetljivošću koju nalaže svaka specifična situacija i lokalna zajednica.

Ključne riječi: ekologija, održivi razvitak, otoci, razvoj

Znanstveni skupovi posvećeni nacionalnoj baštini, tradiciji, autentičnim vrijednostima i problematici razvoja otoka zadarskog arhipelaga pokazali su i potvrdili da je svaki otok prostor za sebe, toliko poseban da može biti razložni predmet različitih i višeslojnih istraživanja.

To je prostor na kojem se istraživački s(p)retno susreću različite discipline, otkrivajući sve bogatstvo kulturno-povijesne baštine ali i promašaje i defekte razvojnih koncepcija koje je na otocima teško otklanjati jednom kada se one dogode.

Analiza stanja i perspektive razvoja potrebno je stoga postaviti u okvire novih pristupa o modernizaciji života na otocima, novih pristupa koji počivaju na racionalnoj filozofiji života i koji se definiraju novim kategorijalnim aparatom i pojmovnim određenjima.

Zato odmah na početku i pitanje: što je koncepcija održivog razvitka?

KONCEPT ODRŽIVOG RAZVITKA

Ideja »održivog razvitka«, nastala kao odgovor na razvojnu i ekološku krizu, krizne točke života na planetu uopćeno definirane kao nesklad u razvitku Sjevera i Juga, bogatih i siromašnih naroda te nesklad u odnosima čovjeka i prirode, održivi razvoj najčešće definira kao:

»...onu dinamiku razvitka koji omogućava sve potrebe današnje generacije ljudi na svijetu, a svojom umjerenom eksploatacijom ne uništava ireverzibilno bogatstvo Zemlje, tako da će i buduće generacije čovječanstva raspolagati istim mogućnostima izbora između raznih opcija kojima mi danas raspolazemo« (World Conservation Strategy, 1980).

»Održivi je razvoj koncept koji istinski integrira pitanja okoliša s planiranjem razvoja. Da bi razvoj bio održiv, nužno je voditi računa o društvenim, ekološkim te ekonomskim faktorima, živoj i neživoj resursnoj osnovi te dugoročnim kao i kratkoročnim prednostima i nedostacima alternativnih akcija« (World Conservation Strategy, 1980).

»Održivo društvo je ono koje zadovoljava svoje potrebe bez umanjivanja izgleda za napredak budućim generacijama. Održivi razvoj je onaj koji se može sresti sa sadašnjim potrebama a da ne ugrožava izgleda budućim generacijama da podmiruju svoje potrebe.«¹

Implicitan ovim definicijama jest humanističko–antropološki aspekt, ideja umjerenog razvitka, s odgovornošću da i oni koji dolaze poslije nas imaju od čega živjeti.

Održivi razvoj, što znači održiva budućnost, za kakvu se jedino i možemo zalagati, zahtijeva: prvo, informiranu javnost koja je svjesna stanja ekološkog sustava u svojoj zemlji i svijetu, svjesna učinka koji iskorištavanje bioloških bogatstava ima na ukupni razvoj života na Zemlji; drugo, razrađen zakonodavni sustav koji će poticati one inicijative u gospodarstvu koje će skrbiti o očuvanju biodiverziteta i ekološkog sustava; treće, partnerski odnos između vlada i znanstvenika te lokalnih zajednica kada je u pitanju održivi razvoj; četvrto, posebno zaštićena područja prirode u svakoj zemlji i peto, u skladu s razvojem moderne tehnologije, odgovarajuću bazu podataka kako bi se osigurao nadzor nad razvojem i statusom specifičnih vrijednosti ekološkog sustava i predviđanja budućih promjena (Šerman, 1995).

Univerzalnu vrijednost ovih poruka i koncepcije održivog razvitka prepoznalo je Ministarstvo pomorstva, prometa i veza Republike Hrvatske kada je u **Inicijalnim postavkama za raspravu o koncepciji i strategiji razvitka hrvatskih otoka** (Hvar, 19–21.5.1994.) zapisano da je jedno od strategijsko–konceptijskih načela poticanje ulaganja u održivi razvoj: »Prema ovom načelu na otocima će se poticati ulaganja koja su ekološki (koriste i čuvaju resurse), gospodarski (vraćaju uloženo) i društveno (ne remete otočku zajednicu) o d r ž i v a... Ulažacki projekti će morati jamčiti zadovoljenje sva tri uvjeta da bi njihovi pokretači mogli tražiti državnu potporu...« (Strategija održivog razvitka hrvatskih otoka, 1994).

Zaključak je dakle, da je univerzalizam koncepta održivog razvoja postao moralna i materijalna obaveza, kako država tako i lokalnih zajednica, i zajedničkim uvjetom opstanka na Zemlji.

Sljedećih nekoliko pojmova daljnja su operacionalizacija koncepcije održivog razvitka, na koju je, zbog teksta koji slijedi, potrebno ukazati. Naime, pojam održivosti nije moguće operacionalizirati na razini lokalne zajednice ako se ne usvoji kategorijalni aparat kojim se definira metoda i sadržaj mogućeg razvoja.

Tako, *cost–benefit* studije daju odgovore na pitanja društvenih troškova i društvenih koristi od poduzetih akcija, daju odgovore o otočnim resursima, dimenzijama moguće izgradnje, modelima investiranja, ekološkoj zaštiti i slično, polazeći od potrebe očuvanja autentičnosti kulture, tradicije, baštine, navika i običaja.

Pojam »obiteljska ekonomija« upućuje na polivalentne ekonomije, tipične za život otočana koje podrazumijevaju orijentaciju na proizvodnju različitih kultura uz pošto-

¹ Ecumenical Coalition on the Third World Tourism, 1990. str. 68. (cit. prema: Radnić i Mikačić, 1994).

vanje dosadašnjih izvora prihoda. Obiteljske se ekonomije temelje na vlastitoj sirovinskoj osnovi, na tradiciji (pomorstvu i ribarstvu npr.), ne ugrožavaju okolinu, komplementarne su turističkim funkcijama otoka i ekonomski su racionalne.

»Ekonomija malih koraka« jest dakle, sve ovo zajedno, i to kao odgovor na nametnute i neprirodne koncepte razvoja, s jedne strane, i stvaranja novih razvojnih mitova od lokalnih organa vlasti, s druge strane. (Montana, 1994)

»Obiteljska ekonomija« i »ekonomija malih koraka« ipak su samo neki od mogućih načina operacionalizacije koncepta održivog razvoja kada je riječ o zajednicama poput otoka Ugljana, a nikako ne i jedini mogući univerzalno primjenjiv recept u provedbi održivog razvitka.

Do sada su ukratko navedeni poopćivi elementi strategije održivog razvitka za koje se opredijelila i hrvatska država, a u okviru kojih se jedino i može postavljati pitanje o razvoju i modernizaciji otoka Ugljana.

Sama strategijsko-koncepcijska načela razvoja hrvatskih otoka zasnivaju se na načelima da su otoci sustav koji čine ekološki sustav otoka i čovjekove proizvodne, potrošne i prometne djelatnosti, da su otoci jednakovrijedni i razvojno jednakopravni dijelovi Hrvatske, da je otok razvojna zajednica čijim se razvojem upravlja s otoka, da je na otocima potrebno poticanje ulaganja u održivi razvoj, da se otočni prostor u cijelosti može smatrati resursom i da se najbolje može koristiti i čuvati ako se koristi u cijelosti, da se dosadašnja pasivna uloga države ima zamijeniti njezinom aktivnom ulogom te da kontinuitet razvojne politike podrazumijeva stalnu skrb za održivo korištenje ali i razvijanje otočnih resursa (Strategija održivog razvitka hrvatskih otoka, 1994).

Logično je na ovom mjestu zapitati se je li moguće ova, inače nesporna, strategijsko-koncepcijska načela održivog razvitka primijeniti i osloniti na sadašnji stupanj gospodarskog razvitka i razina svijesti kao temeljnih preduvjeta da bi se uopće moglo govoriti o uspješnosti primjene racionalne filozofije života i održivog razvitka? Ovo osobiti stoga što se ponekad mogu čuti neki indikativni prijedlozi razvoja koji, u najmanju ruku zvuče dionatno s obzirom na strategiju razvoja hrvatskih otoka naznačenu u službenim dokumentima Republike Hrvatske.

Otok Ugljan je i svjež i dobar primjer mogućih uspjeha ali i neuspjeha spomenutih strategijsko-koncepcijskih načela.

SOCIJALNE KARAKTERISTIKE MODERNIZACIJE OTOKA UGLJANA

Da bi se razumjela netom izrečena skepsa, poči ću od činjenice da je Ministarstvo prometa i veza i Centar za razvitak otoka Republike Hrvatske rangiralo uspješnost razvojnih koncepcija i zaključilo da se otoci KRK, RAB, BRAČ, KORČULA i LOŠINJ nalaze u vrhu razvojne ljestvice, a da se kao **zadovoljavajuće** ocjenjuje stanje na dijelu HVARA, MURTERA, UGLJANA i PAGA. Jedan od kriterija ove rangiranosti je iskoristivost resursa, pa su visoko mjesto na hijerarhijskoj ljestvici spomenuti otoci stekli zahvaljujući činjenici da su postigli polovinu ili do polovine svoje iskoristivosti. U nerazvijene se ubrajaju oni otoci koji su iskoristili svega sedminu ili do sedmine svojih mogućnosti. Otok Ugljan **ne nalazi se na popisu** otoka kojima u pogledu revitalizacije treba posebna pozornost, osim mjesta Lukorana, a sve to najvjerojatnije zbog podataka koji statistički ukazuju na priličnu demografsku vitalnost Ugljana.

Poznato je da se statistikom može svašta dokazivati, a prije nego što ilustriram ovu tvrdnju navest ću nekoliko statističkih podataka o otoku, koji čine opća mjesta njegove statistike. Ugljan je površine 51,8 km², ima 5945 stanovnika s gustoćom naseljenosti od 114,8 stanovnika na km². Starosna struktura otoka pokazuje da na Ugljanu živi 24,95% stanovnika u dobi od 0-14 godina; 57,23% stanovnika u dobi od 15-64 godine te 17,83% stanovnika starije od 65 godina (Pasarić, 1994).

Nasuprot ovim pokazateljima stoje tvrdnje o pasivizaciji i depopulaciji otoka, a one se mogu potkrijepiti podacima o stanju između dva popisa pučanstva, 1981. i 1991. Naime, 1981. na radu u inozemstvu bilo je 337 stanovnika, a 1991. na radu u inozemstvu bilo je 1573 stanovnika, što znači da je otok napustilo novih 1236 stanovnika, a to je trend koji se u ratnom periodu neprestano povećavao. Nije svejedno ako se kaže da je gustoćom od 114 stanovnika na km² otok Ugljan najnapučeniji otok sa zavidnom (demografskom) reputacijom na republičkoj razini te da ga 57% stanovnika u dobi od 15-64 godina čini vrlo vitalnim, ili ako se kaže da je u razdoblju između dva popisa 16 postotaka pučanstva napustilo otok (Pasarić, 1994).

U svakom slučaju, igrom statističkih podataka, šanse otoka Ugljana da mu država postane ozbiljniji partner kao ulagač u razvitak (održivi) bitno su smanjene.

U našim prilikama, dakle, koncepcija održivog razvitka oslanja se na zatečeno stanje koje je, što se tiče otoka Ugljana, daleko od idiličnog. Naime, Ugljan je, kao jedna od »žrtava« nametnute koncepcije razvoja, otok koji se u sociološkom smislu razvijao i nastavlja se razvijati kao suburbana, prigradska sredina, s mjestima koja satelitski gravitiraju gradu i izraženim dnevnim migracijama (posao, škola), s još uvijek nepovoljnim rješenjima u povezivanju na relaciji otok-grad, mjesta na otoku i otok-otok. Višedesetljetna kulturna getoizacija urodila je supkulturnim trendovima karakterističnim za velike gradove: droga, alkoholizam, maloljetnički kriminal, a premda je na otoku 25% mladih do 14 godina, osim Crkve i ponekih entuzijasta u školama, spomenutim negativnim trendovima ozbiljnije se ne bavi niti jedna institucija. Nije pretjerano reći da se upravo mladi na otoku nalaze u stanju socijalne zapuštenosti. Starijim maloljetnicima do 18 godine života koji u Zadar putuju u škole, kafići su »parkirališta« između škole i trajekta, čime vrlo rano, pretežno uz šank, ulaze u svijet odraslih. Razumljiv je stoga napor općinskih čelnika na Ugljanu da ukažu na potrebu srednje škole na otoku, ali i pri tome se mora biti jasan, određen i racionalan. Nije svejedno hoće li se poraditi na školi obrtničkog, poljoprivredno-gostiteljskog tipa, koja će mlade ljude osposobiti znanjima potrebnim za poduzetništvo u turizmu, poljoprivredi ili ribarstvu, ili pak na školi općeg usmjerenja za onih jedan posto mladih koji se odlučuju na daljnje školovanje. Naime, ne treba posebne mudrosti da se shvati kako je upravo u izboru odgovarajuće škole sadržana klica razumijevanja održivoga društva i održivoga razvoja koju treba neprestance imati na umu.

Pod povećalo kritičke recepcije dobro bi bilo staviti opredjeljenje za turizam kao budući pravac razvitka. Otok Ugljan se jedinstveno opredijelio za turizam, a za takav pravac razvoja opredijelila su se i ona mjesta koja su do jučer sebe definirala kao ribarsko-pomorska, kao što je mjesto Kali. Izvan svake je sumnje da otok Ugljan, kao ustalom i svaki drugi otok, treba gledati cjelovito i tražiti cjelovita rješenja budući da je promašaje na otocima teško ispravljati, ali postavlja se pitanje može li se s mrežom od 10 KW, sadašnjim stanjem u vodoopskrbi i trajektnoj povezanosti, suvislo govoriti o turističkoj privredi u okviru strategije i koncepcije održivog razvitka kojom se preferira »ekonomija malih koraka« i njegovanje autentičnosti i posebnosti svakog

naselja na otoku? To posebno vrijedi za mjesto Kali, čije je opredjeljenje za turizam upitno iz više razloga. Osim spomenutih, koji se tiču čitavog otoka, navest ću još neke. Kali je smješteno između Preka i Kukljice, što su mjesta s mnogo dužom turističkom tradicijom i izgrađenim hotelskim kompleksima, bez odgovarajuće plaže, a u jedinoj uvali pogodnoj za turističku eksploataciju, Velikoj Lamjani, smjestilo se brodogradilište kao tipičan primjer nametnute ali i promašene koncepcije zaustavljanja depopulacije na otoku Ugljanu. Bez ekološki čistog prirodnog okoliša, ideja da svako mjesto može biti turističko samo je zakoračenje u novi turistički »mit« i nove promašaje. Treba dobro razlikovati, osobito u situaciji kada je jasno da država u ovom trenutku nije partner razvojnim koncepcijama »bez pokrića«, što je jedinstvena koncepcija razvoja, što je fragmentacija interesa a što su i gdje su prednosti u posebnostima kulture, tradicije i običaja. Opredjeljenje za turizam, pa i u mjestima gdje za to nema ni prirodnih uvjeta, možemo razumjeti kao odgovor na dosadašnja loša iskustva i nametnute oblike razvitka koji se dugoročno nisu potvrdili niti ekonomski, niti su zaustavili depopulaciju, premda im je to bio cilj, međutim, mnogo toga govori da bi se mogao ponoviti »konfekcijski« tip razvoja, pomalo agresivan spram tradicionalnih vrijednosti i prirodnom okruženju.

Na to je izravno upozorio u svojoj studiji Dražen Štambuk, rekavši,

»... da se javljaju pristupi u kojima se na neprimjeren način koriste i valoriziraju primorski prostori i njihovi resursi. U tim slučajevima, nepriznavanjem ili nepoznavanjem zakonitosti litoralizacijskog razvitka, često dolzi do izrastanja takovih modela, koji bi se u pogledu dohodovnih efekata, ali još više s kvalitativnih razvojnih gledišta, mogli nazvati antilitoralizacijskim. U takvim koncepcijskim okvirima nalaze svoje mjesto mnogi pristupi koji su dolazili do izražaja u našim primorskim krajevima, posebno na otocima, koji nisu vodili razvojnoj afirmaciji, već naprotiv — vrlo često degradaciji otočnih vrijednosti (prirodnih, prostornih, graditeljskih, kulturno-povijesnih, mentalitetnih, gospodarskih i drugih)« (Štambuk, 1994).

Ono što želim istaknuti je to da niti praksa niti znanost ne daju pozitivne odgovore na monokulturni tip razvitka, bilo da je riječ o industriji bilo o turizmu, a čini se da takva opasnost postoji ako se zanemare osnovna strategijsko-koncepcijska načela održivog razvitka naših otoka, pa time i otoka Ugljana.

Napuštenost od države kao partnera i prepuštenost inicijativi isključivo lokalnih zajednica i općina, mogla bi Ugljan dovesti u stanje novih zabluda i nemogućnosti u razvojnom pogledu, sa svim negativnim posljedicama na duži rok. Stoga mislim da je iznimno važno »držati budnom« svijest o onome što se događa, pa i onda kada nam se ne sviđa naglašavanje isključivo negativnih trendova modernizacije.

Pasarić je u svojoj studiji opisao tri moguća scenarija: prvo, da zbog naglašene suburbane reprodukcije života Ugljan ostane kulturni geto; drugo, privlačenje stranog kapitala radi ulaganja u turizam a na štetu autentičnih vrijednosti; i treće, opredjeljenje za politiku malih koraka kojom bi se zaustavila depopulacija, selekcionirao razvoj i za svaki otok izrada *cost-benefit* studije kojom se vide troškovi ali i koristi i održivosti izabrane koncepcije razvoja (Pasarić, 1994).

Izgledi da se ostvari svaki od mogućih scenarija u ovome trenutku su veliki, ali nema sumnje u to za koji bi se scenarij, koristeći dosadašnja iskustva i znanje, valjalo opredijeliti. Zato ću, umjesto zaključka ponuditi prijedlog za razmišljanje.

Kao prvo, po uzoru na **Deklaraciju – srednjodalmatinski otoci ekološki čista zona** koja je donesena za otoke Brač, Hvar, Korčulu, Lastovo i Vis (vidi prilog na kraju teksta), donijeti jasno postavljenu deklaraciju s održivim konceptom razvoja zadarskih otoka u kojoj bi se istaknule razvojne, turističke, ekološke i tradicionalne vrijednosti i prednosti ovih otoka, s potrebom daljnjih ulaganja. Takvu bi deklaraciju trebalo verificirati u svim otočnim općinama i na razini županije te je uputiti Ministarstvu za razvoj i Ministarstvu za pomorstvo, promet i veze. Osnova za takvu deklaraciju kojom bi se jedinstveno »išlo« prema najvišim upravnim tijelima Republike leži u već prezentiranim materijalima sa znanstvenih skupova o zadarskim otocima.

Drugo, izlaz vidim u osnivanju **Centra za razvoj zadarskih otoka** koji bi, usmjeren na specifične prilike ove regije, ujedinio intelektualne snage otoka, grada i županije te stručnim i teorijskim angažmanom pomogao u izradi *cost–benefit* studija i svega što je potrebno da bi se ostvarili dogovoreni ciljevi. On bi mogao djelovati pri Filozofskom fakultetu u Zadru, zbog prostora, opreme, položaja i stručnjaka, bio bi privremenog karaktera i funkcionirao bi do ispunjenja temeljnih pretpostavki za siguran razvoj i perspektivu otočnih žitelja.

Financijske pretpostavke za ove aktivnosti tek su naoko upitne, a projekt »Otoci, poljoprivreda, turizam, ekologija« u okiru organizacije Alpe–Jadran najbliži su partner spomenutim orijentacijama.

LITERATURA:

Cifrić, I. /ur./ (1988). **Društvo i ekološka kriza**. Zagreb: HSD.

Montana, M. (1994). Primjena ekonomije malih razmjera u strategiji razvoja turizma hrvatskih otoka. U: Prebanda, Lj. i Ećimović, T. (1994), str. 349–359.

Pasarić, B. (1994). Otoci zadarsko–biogradskog arhipelaga između preporoda i izumiranja. U: Prebanda, Lj. i Ećimović, T. (1994), str. 417–428.

Prebanda, Lj. i Ećimović, T. /ur./ (1994). **Strategija razvitka hrvatskih otoka** (str. 335–349). Hvar.

Prebanda, Lj. i Ećimović, T. (1994). Program, poljoprivreda–turizam–ekologija i njegova provedba na području srednjodalmatinskih otoka. U: Prebanda, Lj. i Ećimović, T. (1994), str. 289–303.

Radnić, A. i Mikačić, V. (1994). Turizam i održivi razvoj hrvatskih otoka. U: Prebanda, Lj. i Ećimović, T. (1994).

Šerman, D. (1995). Biodiverzitet, zatiranje vrata i održivi razvitak. **Filozofski glasnik**, 4:1–13.

Štambuk, D. (1994). Neki novi pristupi strategiji gospodarskog razvitka otoka. U: Prebanda, Lj. i Ećimović, T. (1994), str. 441–448.

*** (1980). World Conservation Strategy, Living Resources for Sustainable Development. IUCN.

Prilog

DEKLARACIJA
SREDNJODALMATINSKI OTOCI EKOLOŠKI ČISTA ZONA

Članak 1.

Deklaracija usmjerava razvoj i unapređenje zaštite prirode i čovjekovog okoliša područja srednjodalmatinskih otoka do postizanja ekološki čiste zone i kasnijeg održavanja dostignutih kvaliteta.

— period potreban za postizanje ekološki čiste zone,

— održavanja postignutih uvjeta ekološki čiste zone.

Članak 2.

Deklaracija usmjerava razvoj i unapređenje zajedničkih uvjeta življenja stanovnika i posjetilaca srednjodalmatinskih otoka. Pod zajedničkim uvjetima podrazumijeva se zaštita prirode, zaštita od devastacije prostora, od zagađivanja porijeklom s područja srednjodalmatinskih otoka te postizanja nivoa standarda življenja (energija, voda, komunalni otpaci, otpadne vode, informatika i drugo).

Ekološki čistom zonom područje srednjodalmatinskih otoka postaje onda kada rezultati stalnih mjerenja parametara zemlje, vode i zraka budu u okviru količina preporučenih međunarodnih standarda za čovjekov okoliš.

Članak 3.

Deklaracijom se štiti tradicija, kultura, civilizacija i baština područja srednjodalmatinskih otoka.

Članak 8.

Deklaracija prihvaća usmjeravanje razvoja područja srednjodalmatinskih otoka u skladu sa zakonskim odredbama Republike Hrvatske, Jadranskom inicijativom kao programom integralne zaštite Jadrana te programom Poljoprivreda — turizam — ekologija »Agropharos« — TJE Centra za gospodarsko svetovanje.

Članak 4.

Deklaracija usmjerava razvoj i unapređenje poljoprivredne proizvodnje ka proizvodnji zdrave hrane, bez korištenja pesticida i umjetnih gnojiva, koji imaju utjecaja na opterećivanje prirode.

Članak 9.

Predmet ove Deklaracije je područje srednjodalmatinskih otoka koje podrazumijeva područje otoka Brača, Hvara, Korčule s pripadajućim dijelom poluotoka Pelješca, Lastova, Šolte i Visa sa svim manjim otocima tog područja, te priobaljem i morem koje s tim područjem čini logičko zaokruženje.

Članak 5.

Deklaracija usmjerava razvoj turizma i ostalih djelatnosti prisutnih na području srednjodalmatinskih otoka ka unapređenju na osnovama rada i življenja u ekološki čistoj zoni.

Članak 10.

Deklaracija usmjerava rješavanje problematike financiranja putem zajedničkog fonda za financiranje programa razvoja i usmjeravanja područja srednjodalmatinskih otoka u ekološki čistu zonu. Potpisnice Deklaracije su članice fonda.

Članak 6.

Deklaracija utvrđuje zajedničku potrebu očuvanja područja srednjodalmatinskih otoka od zagađivanja iz drugih područja.

Članak 11.

Deklaracija stupa na snagu danom potpisivanja od strane imenovanih predstavnika područja srednjodalmatinskih otoka.

Članak 7.

Deklaracija ima dva vremenska opredjeljenja, i to:

Izvor: *Prebanda i Ećimović (1994: 294-295).*

THE ISLAND OF UGLJAN AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Erma Ivoš Nikšić

Faculty of Philosophy, Zadar

Summary

The starting point for this study was the strategic and conceptual principles of developing Croatian islands, elaborated by the Republic of Croatia's Ministry of Seafaring, Transportation and Communications. The author analyses possibilities of operationalizing the concept of "sustainable development" as applied to the community of the island of Ugljan. By underlining an insufficient level of economic development and environmental consciousness as fundamental factors for a successful application of the rational philosophy of sustainable development, the author points out at some means of pressure upon those in charge of economic development. An infrastructure should be developed to implement the concept of sustainable development in such a way that it would respond to each specific situation and each local community.

Keywords: *development, environmental protection, islands, sustainable development*

DIE INSEL UGLJAN UND STRATEGIE DER DAUERHAFTEN ENTWICKLUNG

Erma Ivoš Nikšić

Philosophische Fakultät, Zadar

Zusammenfassung

Ausgegangen von den strategisch-konzeptuellen Prinzipien der Entwicklung kroatischer Inseln, die vom Ministerium für Seefahrt, Verkehr und Kommunikationen der Republik Kroatien erarbeitet wurden, erwägt die Autorin die Operationalisierungsmöglichkeiten des Konzeptes einer "dauerhaften Entwicklung" für die Lebensgemeinschaft auf der Inseln Ugljan. Hingewiesen wird auf einen ungenügenden Grad der wirtschaftlichen Entwicklung wie auch auf das niedrige Niveau des Umweltbewußseins. Umgerissen werden einige unter der Druckausübung auf die Entwicklungsakteure, um eine solche fachgerechte Infrastruktur auszubauen, die das Konzept der dauerhaften Entwicklung verwirklichen würde, indem jedem Einzelfall und jeder lokalen Gemeinschaft Rechnung getragen würde.

Grundbegriffe: *dauerhafte Entwicklung, Entwicklung, Inseln, Umweltschutz*